

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՌՆԵՒԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՔԱՂԱՔԱՎԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1866

ԹԻՒ 790

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԶՄԻՌՆԵՒԱ 15 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Այսօր ձեռնարկը կ'ընդհատվի և կ'առաջանա միայն ինչպես սովորաբար...

Յայտնի է որ ընտրութեան օրէնքը բարեկարգելու և ընդարձակելու համար...

Միտք Պարսթ այս ժողովոյն մէջ պատուական ատենախօսութիւն մը քննարկելու...

նուազ բնակիչ ունի և ամենքը մէկ տեղ 215 երեսփոխան կ'ընտրեն...

Միտք Պարսթ յաւելցուց թէ 169 զիւղաբաղարները որ ամենէն բազմամարդ և ամենէն արդիւնաւոր են...

Այսօր ձեռնարկը կ'ընդհատվի և կ'առաջանա միայն ինչպես սովորաբար...

կան զգայմունքներու այս պակասութիւնը այնչափ ընդհանուր և այնչափ մեծ է...

Պաշտօնական տեղեկագրութեան մը, որ այսօր Երևանի քաղաքում...

Հասարակ գործաւորները որ կուզեն երեսփոխանական ընտրութեան իրաւունք ստանալ...

Ինչիմաստով որ զաշնակցութիւնը երթալով կը մեծնայ...

ՔԱՂԱՔԱՎԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գալթիքի նամակին շարունակութիւնը (1)

- 1. Գաղտնիքները այն պարագային չ'ընդհատուին որ քիչ քանակութեամբ...
2. Թաղապետական հրովարտական արգելու անմայ Հայոց հաստատութիւնը...
3. Ամբիկայի միտքնոր քարոզչաց գործողութիւններն ու գրաւաճառութիւնները...
4. Արգելու Պարսթի անխնայ կողմնակցութեամբ...
5. Արգելու սահմանափակ գործակալութեան իր նման գուրս պահանջները...
6. Արգելու անմայ անխնայ Պարսթի իշխանաւորաց Հայոց արջկոկոնք բռնութեամբ փախուցանելը...
7. Գաղտնիքները Կարապաղու կողմնաց պէտքերն ու խանութներն անխնայ իշխանութիւնները...
8. Թաղապետ Հայոց արջկոկոնքի կառավարչութեան գումարով մշտնջենաւորակաւ ապահովելը:

(1) Տես լրագրոյն նախընթաց քիւր:

- 9. Կարապաղու Ռեփի անուանեալ սուրբ Գէորգոյ վանքի կողմնակցները տիրապետուց ձեռքին յոսս պահանջելը:
10. Սուրբ Թաղապետ անուանեալ վանքի (տեղական) գիւղը Մակուայ Ալի խանին ձեռքին ետ առնելը:
11. Մակուայ յիշեալ Ս. Թաղապետ անուանեալ վանքի կողմնակցները անխնայ տիրապետողներու ձեռքին ետ առնելը:
12. Եւջ քաղաքի Հայոց Խաղան Փօլի անուանեալ 40 թուան անտիկ հարկը զարգացնելը:
13. Թաղապետի գեղը բնակչութեամբ սակաւութիւն հասնելը հայաբնակ գիւղերում բնակեցնելը:
14. Արքունի հրովարտական հրամայել Ատրպետականի տիրապետուց և այլ պաշտօնատէր անձանց, որ Հայ քրիստոնէից հետ քաղաքութեամբ և քաղաքաւարութեամբ վարուին աւանց խորութեամբ կրօնի:
15. Արքունի հրամանաւ ազատ թողուլ թիւ հրանի և Թաղապետի բնակիչ հոյերն աննաւանակ հարկերից, և նորանց իրաւունք սուր չոր նիւթեղէնք վաճառելոյ, որ է «ալափութիւն»:
16. Հայոց ազգի իրար հետ ունեցած կրօնական վեճերուն քննութիւնն ու ամենակրօն վճառատութիւնը յանձնել Ատրպետական Հայոց առաջնորդին առանց Պարսթի ձեռնամուխ լինելոյ:
17. Արքունի հրովարտական խաղա արգելու Մտրպետականի Պարսթի Երթալի Հայոց անձամանգ նմանց անչարժ և շարժական կայաց տիրապետել և նորանց վերաբերեալ գործոց ձեռնամուխ լինելը, և յանձնել միայն Ատրպետական Հայոց առաջնորդին:
18. Ատրպետականի քաղաքներում և հայաբնակ

գիւղերում զանգակահարութեան և կոնսակահարութեան ազատութիւն թողուցութիւն շնորհելը:
Վերջորեալ յօդուածոց ընդարձակ գրուածքը, և վերջապէս Կարապաղու յօդուածոց տուած հարկաւորութեան իրաւունքը սուր քաղաքապետութիւնը պատրաստած բացի 'ի 18րդ յօդուածէն, ստորագրութեան հետ ներկայացում եւ ազգասէր Հայ եղբայրները ուրախութեամբ համար(1):
Թէ և Կարին Արքունիութեան շտաբում էր շտաբ վերադառնալ իր վիճակը, բայց գործոց ընթացքը ծանր յուսով գնալով պատճառով միայ սրբազան Թէհրանում էր երկար ժամանակ, ըստ որում Գեղարքունի 23ին հարկ հազ արքունի հրովարտականը գիտաւոր ատենադպիր Բէխարցու Մահմադի ձեռնամուխ հասաւ Արքունիութեան:
Այս գործոց շտաբ վերադառնալով համար բաւականապէս նախապէս անուանեալ կրում ազգասէր պարտաւորք տալոյ վաճառականաց գիտաւոր Կուրուայ քաղաքի բնակիչ քաղաքական անտառական (Պաշտօնի Կրօնատանի) Պ. Մակարն տէր Գրիգորեանց և արքունի խորհրդական թարգման Միրզա Յարութիւն Եղիազարեանց

(1) Այս խնդրագրերուն եւ անոնց ամեն մէկուն համար տրուած հրովարտական օրինակները հետ գնետե պիտի հրատարակենք իբրեւ ազգային կարեւոր լրատուարարներ: Առայժմ այս միայն կցիւրաբար ծանուցանել թէ Վ. Կարին Պարսթի Հայոց Արքունի զարգացի մասին եղած խնդիրն այ պակասաբար քան ընդունելով տարեկան 250 բունանք բուշակ կապեր է իրեալ զարգացի, այն պայմանաւ որ ամեն տարի անխափան արքունի գանձին վճարուի մշտնջենապէս:

Պաշտակները կը պատրաստուին մեծ զօրութեամբ
 Պանատայի վերայ յարձակելու, որ ինչպէս յայտ-
 նի է, Անգղիոյ կը վերաբերի: Մեծին (Յիսուսի) յոյ-
 կառավարութիւնը կը շարունակէ օգնական զօրք և
 զինուորական պաշարներ յաշարելու ՚ի Գանատա-
 սակայն ըստ երևումս ՚ի օգնութիւններով
 ճանդերէն, զանատայները պիտի չկրնան դէմ դնել
 իրենց վերայ յարձակող Տոր Թշնամուոյն: Վասնզի
 Միացեալ Ազգանոց կառավարութիւնը ՚ի իր իցե-
 կերպիւ պիտի չարգիլէ ինչն ինչներուն յարձակումը
 սրոյ թիւը 600,000 հոգիէն աւելի է: Ասոնք՝ որ
 իւրանտայն են, Միացեալ Ազգանոց մէջ հաս-
 տատեալ ու ընտրուեան: Ինչ որովհետև Տոնսըն
 նախագահին և ազգային խորհրդանոցին (քօնկրէ)
 մէջ երկպառակութիւն կայ քաղաքական ծանր խնդ-
 րոց նկատմամբ: այս երկու կուսակցութիւնները միջ-
 եակ ընտրուող քուէները շահելու համար թող պի-
 տի տան զանոնք որ ուզածնին ընեն: Անգղիացի
 լրագիր մի կըսէ թէ ճղնաժամը մօտաւոր է և
 վասնզի Գանատայի վերայ յարձակումը երկրայու-
 թիւն չվերցնեն: Ի տնտեսի թաւայող օրագիրը կըսէ
 որ Անգղիան Միացեալ Ազգանոց կառավարու-
 թեան սիրտը շահելու համար պիտի որոյժմ գրա-
 մական հրեկից փոխադրութիւն մը ընէ անոր: Ա-
 լապատաւ ատպատակ շողենաւուն պատճառած ինտուց
 և շարեացը համար, փոխադրութիւն՝ զոր յիշեալ
 կառավարութիւնը զօր տեղը պահանջեց Անգղիայէն
 մինչև յայսօր: Բայց ընդհանրապէս կը խորհուր թէ
 այսպիսի շնորհում մի անօգուտ պիտի ըլլայ բոլոր-
 վին, և Մեծին (Յիսուսի) կառավարութիւնը կամ
 պիտի պարտաւորի Գանատայի վերայ ունեցած իշխա-
 նութենէն հրաժարել, կամ պատերազմ հրատարա-
 կել Միացեալ Ազգանոց դէմ:

Իտալիոյ մէջ Բէրսանօ ծովապետին ընթացքին
 վրայօք ըլլալու դատաստանը հասարակութեան ու-
 շաղթութիւնը գրաւած է: Կը հաստատեն թէ ծե-
 բակուտին անգամները կառավարութեան կողմանէ
 պիտի հրահրուին արտաքոյ կարգի ժողով մը ընել
 և արդարութեան բարձր ատեան մի կողմ լուծ յիշեալ
 դատը տեսնել: Այս գործոյն քննութիւնը մօտիկ
 թորմանքով յայտնուած էր, որ զինուորական
 գերագոյն ատեանին մէջ փաստաբաններուն զիտա-
 ստորն է: Երկեակ օրէնսդէս պաշտօնակալը՝ իւր
 քննութենէ ետև, ամբաստանութեան գրուած մի
 ներկայացուց կառավարութեանը ընդդէմ Բէրսանօ

և Պ. Հայրապետան Աւետիքիսանեան Ղարաբեկեանց:
 Ահաբա Կառնա Պարսկապետի ատաղձոր-
 դի սիրտը առաւել ևս մտիկ արել ՚ի պատիւ Հայ ժող-
 վրոց Ատրպատականի, բարեհաճեցաւ ստանձին հրօ-
 վարտակաւ՝ շնորհել ատաղձորդ աստիճանի «Արթիկի
 Աւելակի» շքանշանը հանդերձ կարմիր լայն ժապուհնով
 (հունայն) և այն աստիճանի աստղովը. նմանակը և ՚ի
 պատիւ Մարտի Սրբազնութեան շնորհեց ատանձին հրօ-
 վարտակներով սրբազանին եղբարցն, այն է Բուսայ
 աստիճանաւոր Պ. Եփրեմին Սրբաբեկեանց՝ երրորդ աս-
 տիճանի Եփրատի լիտ անուանեալ շքանշանը. իսկ Պ.
 Պարսկապետին սկիւղ Միտալ. նաև Էջմիածնու սիւն-
 հողախի աստեղովոր Պ. Սիւրբասայ Թաղկոտանեանց՝
 Եփրատի լիտ նշանի երկրորդ կարգի աստիճանը. նաև
 Թաղկոտանեան արժանապատիւ խաչակիր աւագ քա-
 հանայ տըր Յովնէփին տէր Յովնէփեանց, և Մուսալ
 բար գիւղի խաչակիր տէր Մկրտիչ քահանային տէր
 Ղազարեանց, և տեղոյս ազգային զարոյն երրորդ
 դաստանն աչակիրոց Հայոց ու գաղղիացոց լեզ-
 ուց վարժարան Պ. Սամուէլի Ապրատանց շնորհեց
 չորրորդ աստիճանի Եփրատի լիտ շքանշանը, և տեղ-
 ոյս տուր Աստուածածնայ անուամբ ատաղձորդական
 եկեղեցոյ հաստարիմ երեսփոխան Պ. Աւարիկ Մեկի
 Արաքսանեանց սկիւղ մետալ. նաև Մարտի Սրբազնու-
 թեան հետ գաղղի ծառայողոց, այն է, Յովնէփ Բեկ
 Պողոսեան, Միքայիլ Սաֆարեանց և Գրիգորի Թա-
 րտանեանց սկիւղ մետալներ. իսկ ինձ համարուտ պատ-
 մարանիս, որ Մարտի Սրբազնութեան գրադրութեան
 պաշտօնէն էի կատարում, շնորհեց հինգերորդ աստիճա-
 նի Եփրատի լիտ աստղանշանը, և պիկատայութեան
 արդունի հրովարտակ և Վերայգրեալ արքունի հրովար-
 տակները և շքանշանները ստանալով գերապատիւ Ա-
 ռաղձորդը յայտնեց իւր խորին շնորհակալութիւնը ար-

ծովապետին՝ որ իտալական նաւատորմին հրամանա-
 տարն էր իտալի նաւահանգստին մէջ աւատարկուց
 հետ եղած ճակատամարտութեան ժամանակը և ան-
 կէց յառաջ:
 Գիտեալ արժան է որ մօտիկ տըր Բէրսանօ ծե-
 կուտին անդամ է. և այս պատճառաւ անոր դատը
 յիշեալ ժողովոյն մէջ պիտի որոշուի:
 Վաճառականութեան և Կառավարութեան դաշնա-
 դրութիւն մի հաստատուեցաւ ՚ի մէջ Իտալիոյ թա-
 գաւորութեան և Տարնի կայսրութեան: Այս
 դաշնագրութիւնը՝ 1867 Յունուարի 1էն սկսեալ ՚ի
 գործ պիտի գրուի:

Մէքսիքոյի կայսրուհին Հոմեթըթով՝ սրբազան
 Պապին այցելութեան դնաց, որուն հետ երկար
 խորհրդակցութիւն մի ունեցաւ: Պիոս իններորդ
 փութայուտ փոխորէն այցելութիւն մի ընելու Սորին
 կայսրութեան Վեհափառութեանը ու երկար ժամա-
 նակ խօսակցութիւն ըրաւ անոր հետ:

Գաղղիոյ օրագիրները դժբաղդ լուր մի կը հրա-
 տարակեն Մէքսիքոյի կայսրուհւոյն համար: որուն
 վերայ իտալագրութեան ախտ մի հասած է կըսեն:
 Թեպէտև անցեալները գրուցուեցաւ թէ Վ. Պօլ-
 սոյ Անգղիոյ դեսպան լըրա Է. Էլլէնս միևնոյն պաշ-
 տօնի փարիզ պիտի երթայ, սակայն Ի տնտեսն կը
 դրեն թէ փարիզի այժմեան անգղիացի դեսպան լըրա
 Վոլի մինչև դալ տարի, այսինքն մինչև տեղեկեա-
 կան արուեստահարիսին լըրնալը իւր պաշտօնը
 պիտի շարունակէ:

Կայսերական հրովարտակաւ Հունգարիայի ազդ-
 ային երեսփոխանները՝ Այսեմբերի 3-15ին ՚ի ժո-
 ղով պիտի գումարուին:

ԱՅՍ ԵՅՈՒՆ

Գահիրէէն հետեւեալ նամակը յուղարկած են մեզ
 ՚ի հրատարակութիւն:
 Գահիրէ, 28 Սեպտեմբեր 1866
 Յարգոյ խմբագիր Արաղձոր,
 Ձեր պատուական օրագրոյն Սեպտեմբեր 17ին
 թերթը ինչ շարժում և ինչ գոհունակութիւն
 պատճառեց Ազգայնոց Հայ հասարակութեան, չեմ
 կրնար նկարագրել: Ամեն կողմէ կեցցե՛ք Արաղձոր և
 իր եղբայական թղթակիցը կըսուէր: Անկարելի
 եղաւ իմ օրինակս վերստին ձեռք բերել: որովհետև
 իւրաքանչիւրք իրարու ձեռքէ կը լսէր զանի և իր

քունի ատենապետին՝ հրովարտակները քննե-
 լով Վ. Կահիրէ թանկային կենսը և ամենայն արքայա-
 կան տոճի և զօրաց և զօրապետոց նորին:
 Այսպէս բաւականացած և միջխարտած վեհաբա-
 Կահիրէ տուած հրովարտակներով և պարզեալ գրքով
 սկիւղ աչխարի Արաղձորը հրովարտակաց հրամանն
 ըր զըլստ տանելը համար, մեծ սպարապետի և Տուրքի
 խորհի աստիճանաւորաց ձեռքով. այն է տեղոյս սար-
 տարի և միւս պաշտօնատար անձանց վերայ աստիճան
 աստիճան հրամաններ հանել տալով մեզապատկան յիշ-
 եալ աստիճանից համար:
 Ինչպէս վերը ասացի, թէ որովհետև ձեռք վերայ
 համակու պատճառաւ չկարաց սրբազանը վերագաւառ
 Թաղկոտ, այլ մնաց Թեհրանումը մինչև սարալոյս Մա-
 յիսի ամիսը, ուստի և հարկաւոր եմ համարում մի ըստ
 փոյջ նկարագրել ազգայնոց սրտի ուրախութեան հա-
 մար՝ Քրիստոսի սուրբ Ծննդեան շնորհակալ հանդիսի
 կատարման որովարար արարողութիւնը՝ որ կատարեց
 այնտեղ ամենայն փառաբարութեամբ Մարտի Սրբազնու-
 թեան գործադրութեամբ:

Պարսկաստանի հայերը շատ վաղուց ճնշուած լինե-
 լով արիւսպետողայ բռնական լոյ ներքև, ամենին
 յայտ չուէին վայելել այնպիսի շնորհաբաշխ հանդիսի
 տեսութիւնը, որ Պարսկաստանում առաջին օրինակն
 էր Հայոց համար. և չէին անդամ մտաբերել թիւրքա-
 տախի սուրբ Խաչը երբեք պէտք էր փայլել Պարսկաս-
 տանի այնպիսի քաղաքի մէջ, որպէս Մեծին կոտորան-
 դիւնոսի ժամանակին Ս. Երուսաղէմը. ըստորում եր-
 թոր Ս. Ծննդեան օրը մօկուցաւ, սրբազանը հրամայեց
 Հայ երեկեայ տեղոյս պարտասուել շնորհեաց հան-
 դիսի փառաբարութեան համար հարկաւոր պարապալքը
 որը մասին նախապէս յատուկ դրով ընկալաւ վեհա-
 փառ արքայի հանութիւնը և ապա կատարեց փառաւոր

բարեկամին կարգալու կը տանէր ձեռ արդարախօս և
 պատուաւոր թղթակցին՝ Մկրտիչ-Պէլի դէմ գրած
 պատասխանը: որ քիչ մը յայտնեալուն վերայ տեղ-
 ոյս ազգայինքն անհամբերութեան մէջ էին. քանզի
 ոչ սակաւ զայրացեալ էին Մկրտիչ-Պէլին Մատա-
 միջոցաւ տուած անիւրաւ և զրպարիչ պատասխանին
 վրայ, և շատեր, ընդ որս և մեք, կը պատրաստուէ-
 ինք անոր խարդախ զորոյցներուն պատասխանել, և
 ահա ձեր յիշեալ թերթը հասաւ, որուն պարունա-
 կած յօդուածը արդարեւ ամեն ակնկալութեան վեր-
 էր. և հոս ուրիշ ոչ ոք պիտի կարենար այնչափ
 հաստատուն և բազմակի փաստերով և ապացոյցնե-
 րով նշանակել Մկրտիչ-Պէլի անիւրաւ վարմունքը:

Տէս ճշմարտութիւնն ինչպէս զօրաւոր է, անհա-
 աներկելի և պայծառ կը խօսի, տեղնիտեղ փաստե-
 րով և ապացոյցներով, ու կը նշանակէ անիւրաւ իւր
 Արդարեւ ինչ անխղճութիւն, ինչ վայրենի
 սիրտ, նա մանաւանդ ինչ անպատուութիւն պէլու-
 թեան աստիճան ունեցող մարդու մը, իր եղբոր-
 որդոց հայրենական ժառանգութիւնը յափշտակելու
 համար վիճակի մը Առաջնորդին, զոր Պատրիարք
 կանուանէ տեղոյս կառավարութիւնը, ըսելէ Պատ-
 թիարքի պատիւ ունեցող անձի մը կը յայտնի խարդա-
 խութիւն ընել, անոր վրայ կեղծ նամակ մը գրել
 տալով:

Բայց աւելի զարմանալին այն է որ Մկրտիչ-
 Պէլը տեղոյս ազգային ժողովոյն այն ընդարձակ
 արձանագրութիւնը կարգալէն յետոյ՝ սակաւին չէ
 հասկըցեր Պատնիկին եպեղեի յանցանքը, և պարզ-
 յարութեամբ մը կը հարցունէ Մատի միջոցաւ թէ,
 ինչ էր Գառնիկին յանցանքը որ պիտի փախէր
 Ազգայնոցն:

Արդարեւ, Արաղձոր թղթակցին ըսածին պէս,
 կարծես թէ կաթ կը հնոտի Պէլին բերանը: Եթէ
 Պէլին իրաւ չէ հասկըցեր գործուած յանցանքը,
 անշուշտ Արաղձոր այս վերջին յօդուածէն լաւ պի-
 տի հասկընայ և զուցէ համոզուի թէ, նախ՝ կը յայտնի
 խարդախութիւն ընելը (ղաղպաղանլըղ) մեծ յան-
 ցանք մըն է: Իր գիտոյն, այսինքն ազգին մէջ
 Առաջնորդին կը յայտնի ընելը՝ երկրորդ մեծ յանցանք
 մըն է: Իսկ իր արեւակից որբերը հայրական ժա-
 ռանգութեան զրկելու համար այդ խարդախութիւնն
 ընելը՝ երրորդ ամենամեծ յանցանք մըն է. և այս
 երեք մեծամեծ յանցանքները այնքան զօրաւոր են,
 որ գործողը ոչ թէ Մալթայի վրայով մինչև Պօլսա,
 այլ մինչև Սիպրոս փախցնելու զօրութիւն ունի:

Հանդիսը յետագայ կարգաւ:
 Չորսնեանցի օրը՝ սուրբ Պատարագի արարողութիւն-
 ները վերջացնելոյ յետոյ, Հայաստանեայց սուրբ երե-
 ղեցոյ սահմանուած կարգով զգեստաւորուած Մարտի
 Սրբազնութիւնն և Հայոց հոգեւորականաց դասուց թաղ-
 մութիւնը, ժամուն պառչած «Յաւուրս վերջին ժամա-
 նակի» և «Արեղական տրագրութեան» շարականներն
 երգելով ամենայն Հայերի և շատ Պարսից բազմութեամբ
 դուրս դնայինք քաղաքից Ղազրի անունով մեծ Վար-
 պապից, և համակով մի մեծ վճիտ առտի եղբրինս
 սկիւղին հանդիսի համար պարտաստուած տեղումն կա-
 տարել շնորհակալ կարգը:

Հանդիսին փառաւոր կատարման՝ ոչ թէ միայն
 Պարսկաստանի և Թեհրանայ Հայ բրիտանեայ սուրբ
 Խաչի փառաբարութեան կարօտ ժողովորդն անպատ-
 մելի հոգիխառն ուրախութեամբ մտիկարուց, իւր
 տարաբար լայն սրանչեղի և փառաւոր հանդիսակատա-
 րութեան յիշատակը իրենանց արտերի մէջ և յաւիտեան
 հնչեցուցանելով որպէս և թողանց յիշողակալութեան
 տախտակի վրայ, այլ պէտք է մտիկարուին սուրբ
 երկրեայ Հայ եղբայրները՝ որոնք քրիստոնէական սուրբ
 զգացմունքներով հարստացած են:

Երրորդ հասան այն առտին վերայ՝ որին այնօր Յոր-
 դանանու պատիւ և անունն էին տուել, դերապատիւ ա-
 ռաղձորը սկսեց կատարել շնորհակալ կարգը՝ այն փա-
 ռաւորութեամբ՝ որ միշտ կատարուում է սուրբ Էջմիա-
 ծնի մայր պիտուումը: Սահմանուած ընթերցուածոց
 կարգը աւարտելոյց յետոյ, սուրբ Խաչը՝ որ սուրբ Մե-
 ոսեալ Խաչի և Աւետարանու օրհնած շրջ մէջ էր
 գրած, հանելով բաղմկոյն կրնայոր Ղարաբեկեանց
 Աւետիքիսանեան պարոն Թաղկոտի գրկումը, և սպա-
 սկուտեց Միոն թախիքի հանդիսը կատարել «Առաքե-
 լոյ Աղաւնոց» շարակալով: Միոն թախիքի միջոցին,

Ասկայն Պէյը կըսէ թէ աներձադս չփախաւ, ես գրեցի որ Սալթա երթայ՝ գործս լմընցընէ ու Ա. Պօլիս գայ :

Խոստովանիմք և հատաւամք, ասոր ըսելիք չունինք, միայն անոր կըզարմանամք թէ, Վատնիկ սր այն միջոցին այնչափ հիւանդ էր որ ինքզինքն արդարաւ յընկերու համար մինչև Առաջնորդարան անգամ երթալու կարողութիւն չունէր, իր քեռայրին նամակին մէջ միթէ գերբնական զօրութիւն մը կար, որ ձեռքը հասածին պէս այնքան կառողջանայ որ մինչև Սալթա և անտի Պօլիս չուերու կարողութիւն կուտենայ, և ժամանակ ալ չգտնէր օրինաւոր անցազիր առնելու . . . :

ՀԱՐԱՆԱԿ

ՍՈՒՐԲ ԵՐՈՒՍԱԳԷՄԻ ՎԱՆՔԸ

Հորմէ հետէ ամենապատիւ տէր Առաջնորդ Սարգիս Պատրիարքը Արաւսազէն սուրբ Աթոռը նստաւ, սուրբ Զակարայ վանքը նորանոր բարեկարգութեամբ զարգանալու վերայ է : Միաբանութեան արժանաշարք անդամներէն Տիոբէն ժողով մի ընտրուած է օրուն խորհրդով ի գործ կըզբուին վանքին վերաբերեալ տուն բաները : Սուրբ Զակարայ վանոց մէջ պատուական թանգարան մի կայ, որ ամենապատիւ սրբազան Պատրիարքին յատուկ խնամքը, օրըստ օրէ ընտիր գիրքերով ևս առաւել ճոխանալու վերայ է : Ժառանգաւորաց դպրոցը՝ որ ազգին ամենահարկաւոր և ամենաօգտակար հաստատութիւնն էրէն մէկն է և սուրբ Արաւսազէ մայ վանոց մեծարդոյ Միաբանութեան պատիւը կաւելցնէ, և յատուկաւորաց դպրոցը կըսեմք սահմանալէ մեծ ծառայութիւն մատուցանելու ազգին, գիտնական և արժանաւոր վարդապետներ և քահանայներ մատակարարելով Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցւոյն :

Յիշատակութեան արժանի կըհամարիմք նաև սրբ Զակարայ վանոց տոբարանը, որ երթալով կըծաղիկ և կըզարգանայ, և ուրտեղ կըտուրի այժմ Ա՛ճ առնուն ամագիրը : Այս տետարկը՝ որ ազգային, բանասիրական, գրադատական և քաղաքական նիւթոց վրայօք կըխօսի, կընայ օգտակար ծառայութիւններ մատուցանել ընդհանուր ազգին, և անոր առջև՝ սուրբ Զակարայ վանոց շահերը պաշտպանել, և Միաբանութեան ազգասիրական ջանքը և հոգևոր աշխատութիւնները հոգակել ի լուր ամենեցուն :

Ազգային վանոց մէջ, եթէ չեմք սխալիր, սրբոց Զակարեանց վանքը առաջինն է, որ իւր բարեկար-

գութեամբը, յառաջադիմութեամբը և ուսումնասիրական ջանքը, պատիւ կըբերէ ազգին ընդհանուրութեանը, յորմէ եթէ քաջալերութիւն, գործակցութիւն և արժանաւոր օժանդակութիւն տեսնէ, տարակոյս չկայ թէ օրըստօրէ պիտի կրնայ ևս պառակել պայծառանալ :

Ասկայն ցաւալի սրտիւ կըտեսնեմք թէ փոխանակ քաջալերութեան և օժանդակութեան, քանի մը վիճակաց մէջ՝ սուրբ Զակարայ վանոց անշարժ ստացուածքէն զոյացեալ տարեկան եկամուտը չեն ուղեր յուզարկել նոյն վանոց միաբանութեանը և յառաջ կըբերեն թէ ժողովուրդը կարօտ ըլլալով ազգային դպրատանց համար ծախք կընեն զայն : Այս առարկութիւնը, որ կընայ անհիմն ալ ըլլալ, օրինաւոր չեմք կարծեր. մասնաւոր որ տեսակ մի բռնութիւն կըհամարուի և կընայ չար օրինակ ըլլալ ազգային ուրիշ գործոց մէջ :

Համայն և այնպէս, ուրախ եմք որ մօտ տարիներս ազգին ողջամիտ մասը և երեկելիները մեծ համակրութիւն կըցուցնեն սուրբ Արաւսազէ մայ վանոց համար և անոր արժանաշարք Միաբանութեանը. և մասնաւոր ամենապատիւ տէր Առաջնորդ Սարգիս Պատրիարքին ազգասիրական ճգնաչք վերայ մեծ վստահութիւն ունին, որուն ապացոյցները քանի մը գլխաւոր առթից մէջ տեսնուեցան :

Այս բանը՝ սուրբ Զակարայ վանոց Միաբանութեան համար պատիւ և միջնորդութիւն մըն է անշուշտ. զոր տեսնելով՝ պէտք է քաջալերուին, ներողամիտ ըլլալով անիրաւ և անխոհեմ յօդուածոց, որ երբեմն կըհրատարակուին իրենց դէմ Պօլսոյ 1-2 լրագրաց մէջ. վասնզի այս լրագրաց յարձակումներէն, ինչպէս ամեն մարդ գիտէ, ոչ ոք պաշտ է :

Կալիաթայէն Սեպտեմբերի 2 ամսաթուով հետեւեալ ցաւալի տեղեկութիւնները կուտան մը Հնդկաստանի սովուն վրայօք :

Պէրաշտեայ Ա՛ւերին Հնդկաստանի ի վաղձանուցեալ ձեզ, յայտնեմք և զայժմոյս զի բնակիչք կողմանցն ստիպեալ յերեսաց սովու և ամենայն ուրեք թափառեալ ի խորի ուտեստից, իբրև հոգիք 20,000 մեկ և պարտասեալ՝ որպէս զի կենդանի հասեալ ի քաղաքս և յրուսեալ ի փողոցի խնամին տրովք ողորմութեան բնութեանկցաց : Արժեք շափով, աստի, և խոտաճարակ ի ճանապարհի և ի տեղիս տեղիս մահացեալ : Տեղական կառավարութիւնն, մասնաւոր և հասարակ բնակիչք քաղաքիս՝

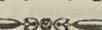
այն տեղ էին եկել քաղաքապետն Թէհրանու (Քիւրդան-թար) Զրազլի խանն և թաղապետը (Քիւրդիստանայք), թէ և չնորհիւ Ա՛. Գահին արդէն սպահնակացած էր խաղաւ տեղութեանց նշանակուած զօրքերովք. որն որ այժման լուսաւորեալ դարուս լուսաւորեալ տեղութեանց բարեկարգ կառավարութեանց հետեւելով ջանք է անում մ՛շտ սպահնակացեալ իւրաքանչիւր կրօնի տէր հպատակաց կառավարութեան վիճակը, որպէս յայտնի է հասարակարար շնորհաշխութենից, և մասնաւոր Հայոց վերայ ունեցած ատանձնաշնորհութենից՝ որ քանի մը տարուց հետէ յուսողումն վայելել պարզահազատակ հայերը ամենայն ազատութեամբ կրօնական առարկաների :

Բարեխօսութիւնը վերջացնելով և վառաւոր պահպանելով արձակելով ժողովուրդը բազմութիւնը, վերադարձաւ Արժեք Սրբազնութիւնը յիշեալ կրահայր Ա՛. Թաղեթի բնակարանը ձաշեղ. ըստորում առաջնորդական եկեղեցին բաւական հեռի էր ճանապարհից :

Մինչդեռ մտեցաւ Արաւսազի վերադարձի օրերը դէպ ի Թաւրիզ, անշուշտ պարտական էր վերջին անգամ անձամբ անձին ներկայանալ մեծագոր Գահին և մատուցանել իւր մեծ զօհունակութիւնը ամենայն բարեարտութիւններին և զանազան առանձնաշնորհութիւններին համար՝ որ հաճեցաւ առնել Հայոց ազգին. ուստի Ա՛. Արաւսազի վերադարձը տարաւ Սարտի 22ին՝ որ էր աւազ երկուշաբթի օր, արքայի թիկնապետ Գահին խանի առաջնորդութեամբ ներկայացաւ Գահին, որ նոյնպէս հաճեցաւ հրաւիրել և նստուցանել իւր մօտ, նախ հարջընելով Արաւսազի ողջութեան և երկրորդ Թաւրիզից իջնալով զնալոյ համար : Այս հարցմունքների յարմարաւոր պատասխանել յետոյ՝ մինչ կամենում էր արձակուիլ Ա՛. Գահին շնորհակալութիւն մատուցանելով, խորհրդի Գահին հրամայեց իւր թիկնապետ Գահին խանին

առատ արովք և ողորմութեամբ ի թիկունս հասեալ, է՛ որ պարէնս ուտելեաց նստաւ ի մերձաւոր վայրս աստ և անդ յանկարողս փութացուցեալ, և է՛ որ աստ կերակրելով՝ զողորմելեաց զողիս փրկեան ի մահուանէ սովուն : Բայց զի՛նչ այս մարդկային կարեկցութիւն. եթէ ոչ Տէրն յերկնից յօղեցնէ զցօղընդ հանուր ողորմութեանն, որպէս երբեմն սո խօրայէլիւ յանապատն Սին՞ :

Յիշեալ ամսաթուով Կալիաթայէն առ մեզ գլխաւորաւ նամակները զովութեամբ կըյիշեն զհոգևոր կառավարութիւնը՝ Պարսկաստանայ և Հնդկաստանի Առաջնորդ գերապատիւ տէր Արաւսազ սրբազան արքեպիսկոպոսին, որ ամենայն խոհեմութեամբ և ազգասիրական խնամք հոգ կըտանի, կըսեն, բարեպաշտութիւնը և քրիստոնէականել եղբայրներութիւնը հաստատուն պահել Հնդկաստանի մեր ազգայնոց մէջ : Արքեպիսկոպոսին այս խոհեմութեամբ զօգուտ ընթացքը անտարակոյս մեծամեծ զովութեաց և ընդհանուր ազգին շնորհակալութեամբ արժանիէ :

Կիրիտէն հասած լուրերը՝ որ Հսկանմերի Յէնեն, կըծանուցանեն թէ կայսերական զօրքը քանի մը անգամ ապստամբաց վերայ յարձակելով քաջութեամբ պատերազմեր և շատ վնասներ հասուցեր են :

Բարձրապատիւ Ա՛ուստաֆա փաշան անցեալ ամսոյ 26ին 10 հազարի չափ կանոնաւոր զօրքով Սֆաքիա գնաց և տիրեց այս քաղաքին : Երկու օրէ ետև 6 եղկպտական զօրագունք և 4 օսմանեան զօրագունք փութացան Սֆաքիա երթալու Առաւսազի փաշային զօրաբանակը ամրացնելու համար : Կերեկ թէ մօտերս որոշչ հարուած մի պիտի տրուի ապստամբութեանը, որ երթալով կըտարանայ :

Գանախայի մէջ ծանրիկէ կախաւորութիւն մի եղաւ օսմանեան զօրքաց և պատմաբանաց մէջ. այս վերջինները հաւանական եղան մեծամեծ կորուստներով : Բաղմաթի կանայք. զորս ապստամբները թող տուեր փախչեր էին, օսմանեան զինուորացիները չուանց առաջնորդարանը բերուեցան ամենայն ապահովութեամբ :

Լուծրո կոչուած նաւահանգիստը Առաւսազ շատ մը նաւեր խարսխած էին : Օսմանեան ֆռէկաթ մը իւր նաւակները յուզարկեց հրամայելով անոնց որ շուտով մեկնին անկէց : Բայց Առաւսազ դէմ դրին և հրացաններ արձակեցին յիշեալ նաւակաց վերայ. յայնժամ ֆռէկաթին հրամանատարը գնդակոծելով ընկղմց նոյն նաւերը :

որպէս քրիստոնէաց տեղութեանց երկիրներուն սովորութիւն էր, տէրութեան կողմէ նշանակուած վիճուորաց խումբն արձակեց հրացանները մի անգամ միայն :

Հանդէսը կատարելոց գլին Արքեպիսկոպոսին յետ զօհարանական փառք և պատիւ մատուցանելու մանկուցելոց Աստուծոյ Տէր Զատու Քրիստոսին, որ յաջողելով հանդիսա կատարումն փառաւորից Քրիստոսական հատուց պարձանք սուրբ Խաչի և Ա՛ւետարանի անունները, համառօտ բանախօսութեամբ միութեամբ ձայն հասարակութեան սիրտը, միասին բացատրեց նորանց սուրբ հանդիսի խորհրդին և արարողութեան միտքը, և բարեմտութիւնը յԱստուծոյ խընդրից քրիստոնէաց տեղութեանց համար այս և այն կեանքումն երջանկութիւն. և ապա յատկապէս բարեմտութեան Ա՛. Կարապետին Գահին թանկագին կենաց համար երկարութիւն. շնորհակալութեան մատուցանելով նրան որ նորա բարեբար կամայ շնորհիւ սպաս պատուական սուրբ խաչն ամենապայծառ փառաւորութեամբ ամենայն, ազատութեամբ փայլեց Պարսից մայրաքաղաքում, որոյ օրինակն ամենեկին չէր տեսնուած ցոյսօր :

Այն տեղ էր տեսնել բազմութեան սրտից ուրախութիւնը որ փայլում էր իւրաքանչիւրոց երեսներին. բոտ սրում ինչպէս հայազգի բազմութիւնը քրիստոնէական սուրբ զգայմունքով օրհնած շարք սրտում էին երեսներին, նոյնպէս և Արաւսից բազմութիւնը այն սուրբ ջրից վեր առած՝ ոմանք սրտում էին երեսներին և ամենք շուշաներով առնում էին տուն տանելով. վերջապէս քրիստոնէութիւնն ամենայն տեսակ ազատութեամբ դերապանձ փայլում էր ամենայն հանդիսականաց երեսին, և նկատողը կարծում էր որ Հայաստանեայց բուն մայրաքաղաքների մէջ էր տեսնում այն հանդէսը քրիստոնէաց թաղաւորութեանց երջանիկ ժամանակներում :

Հանդիսա կատարման կարգը սպահնակացեալ համար

որ լուսանկարով հաննն դերաւ. Արաւսազի պատկերը թաղաւորական պայտաւում եղեալ գործիքով միեւնոյն գլխատով և նշաններով՝ որով ներկայացաւ Գահին. երկու տեսակ՝ մին բազմած մեծ բազկաթոռի վերայ և մի ան կանգնած. այս վերջին հրամանը կատարուելոց յետոյ զլուսն խոնարհելով Ա՛. Գահին՝ զուրս կիւռ մտից և գնաց յիշեալ Գահին խանի հետ պատկերահանի սենեակը և հանեցին՝ երկու տեսակիցն էլ թաղաւոր պատաւում մնալոյ համար :

Միեւնոյն օրը առաջին վեղիր Արաւսազը յատկապէս ի նշան իւր մտերիմ բարեկամութեան ուղարկեց Արաւսազանի համար մի թանկագին շալ սարգէս, որն ներկայացուց զլուսաւոր վարդապետն սուրբ Ա՛. Մասէհեանց :

Վերջապէս այսպէս ազատ օրեր և ժամանակներ անցունելով Թէհրանում մնաց Արքեպիսկոպոսինը մինչև տարուս զարնան ժամանակը, որ կարելի եղև ճանապարհորդութիւնը սկսել վերադառնալով դէպ ի Թաւրիզ : Այս միջոցներում Արքեպիսկոպոսինը ստացաւ Էջմիածնի կաթողիկոսութեան տեղապաշտի և Արևիզոյի նախագահութեան պաշտօնները բարձրադոյն հրովարտալու Առաւսազ կայսերութեան, որոյ մասին հաստատի եմ որ արդէն լսած կըլինիք դուք :

Ինչ հանդիսով որ Թաւրիզից բազմութիւնը ուղեւորեց դերապատիւ Առաւսազին դէպ ի Թէհրան, նորանից էլ վերջապէս ամենապատիւ փառաւորութեամբ ընդունեց Թէհրանից վերադարձին, որպէս ակնանտեպ վիայեն :

Յուսով եմ որ դուք անշուշտ կըբաւականանար այս համառօտ ստորագրութիւնով և արժանաւոր լրագրաց միջոցով հրատարակելով կըբաւականայե՞նք և ազգասէր Հայ եղբայրներին :

Մնում և այլն .

Բապաշան Բեկ

Շխանց Գուրուայ քաղաքս 9ի

Որոշաց ֆոնդերը յետևեալով Վերադարձուցում...

Հսկաներին ինչ որոշաց ֆոնդերը յետևեալով...

ԿՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ, 12 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ

Օրոշուած շրջանուը Վաստապղիններուն ընծայել...

Ստորագրուած լինելուը Վարդուս իշխանը այս...

Վրաստանի թէ ղեկավարաց ներկայացուցել...

ՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՄԵՐՈՒՄ

Հմբտ. 1 ա, 15 Հեկտեմբեր :

Վաստապղին կուտակուը վեճակաւ Ստորագրուը...

Վրաստանի ղեկավարաց ներկայացուցել...

Այդպիսին լաւութեանը համեմատ : ԸՍՊ գիներով...

ԸՆԿՆԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԵՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՍԱՐԱԿ ՕՐԵՐԸ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Պոռնոպոլս Երբայու...

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ըստ Երբայուց ժամը 6ին 7 1/4...

ԵՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ 3 1/2ին, 4 1/2, 5 3/4 և 6 3/4ին

ԱՌԱՒՕՏՈՒՆ ժամը 6 3/4, 8 1/2, 10 1/4, և 12

ԵՐԹԱՆՈՒԹԻՒՆ 2 3/4ին, 3 3/4ին, 4 3/4ին և 6 3/4

Իզմիրէն մեկնած ղոգեկաւորք պիտի վերադառնան...

ՍՈՄՍԱԿԱՅ ԳԻՆԵՐԸ ԵՆ Պոռնոպոլս կարգ 8 ոչ...

ՆԱՍԱՐԱԿ ԳԻՆԸ

Իզմիրէն պիտի մեկնի Մեհմեդէն, Մանիսա, Ղասապա...

Հասա. օրերը առաւօտուն ժամը 7ին. Երբայուից 3ին:

Երբայուի օրերը » » 7 1/2ին » 3ին: